

Mollanın cənnətdən qovulması

İsaxan İSAXANLI

Gürcüstanın ucqar dağ kəndlərindən birində bir molla vardı. O, kənddə mollalıq edən yeganə adam idi. Bir neçə cavan uşaqlara da mollalığın bəzi elementlərini öyrətmişdi və bu yolla kənddə bütün yas mərasimlərini yola salırdı. Bəzi xoşagəlməz xüsusiyyətləri olsa da (yemək görəndə nəfisini saxlaya bilmirdi, bir az da şorgöz idi), o, heç vaxt ölü sahiblərini incitmir, onları razı salmağa çalışırdı. Hətta qəbiristanlıqda dəfn zamanı canfəşanlıq göstərir, bəzən ölü sahibinin yaxın adamı kimi özü qəbrə düşür, ölünün yerini şəxsən rahatlayırdı. Məhz bu xüsusiyyətləri mollaya kənd camaatı arasında xeyli hörmət qazandırmışdı. Yavaş-yavaş onu qonşu kəndlərə və başqa, nisbətən uzaq kəndlərə də dəvət etməyə başladılar. Bu minvalla molla kifayət qədər vətəndə dövlət toplamış və kəndin zəngin adamlarından birinə çevrilmişdi. Artıq elə olmuşdu ki, molla yas mərasimlərində ikinci planda durur, bütün işləri onun şagirdləri həyat keçirirdilər. Amma gəlir, təbii ki, mollanın cibinə gedirdi. Kənd camaatı da, kənddə başqa molla olmadığına görə, ona müəyyən mənada, yarıdoğru, yarıməcburi hörmət göstərirdilər. Molla da bu vəziyyətdən məharətlə istifadə edir, eys-ışrətində yaşayırdı. Arvadı öləndən sonra özündən iyirmi yaş cavan bir qızla evlənmişdi. Deyilənə görə, hələ uzaq kəndlərdən birində də başqa bir arvad saxlayırdı.

İllər keçdi. Molla xəstələnib öldü. Onu hörmətlə son mənzilə yola saldılar. Nə qədər olmasa, kəndin əsas mollası idi.

...Molla cənnətə düşdü. Həmişə onun böyük həvəslə təsvir etdiyi cənnət - o yaşıl ağac, ağacın altından axan süd, bal, şərbət çayları, cənnət quşlarının cəh-cəh vurduğu gül-çiçəklili bağbağça, budaqları yerə dəyən hər cür meyvə ağacları, hər birinin də altında min cür naz-nemət düzülmiş taxtlar, daha nələr, nələr... indi onun gözlərinin qabağında idi. Hər gün vaqə olan keflə məclisləri, qulluq edən gənc, gözəl hürilər - hər şey əfsanələrdəki kimi. Ən əsası da o idi ki, burda hər şey pulsuz idi. Pul xərcləməmək mollaya cənnətə düşməyin özü qədər ləzzət verirdi. Amma o, elə bilirdi ki, burda da hər şey yerdəki kimidir, molla nə istəsə, edə bilər. Axı yer üzərində puluna minnət, pulun varsa, lap

məsciddə... Molla düşüncələrindən diksindi.

Molla burda da şöngözlüyündən qalmırdı, başladı ona meyvə, şərbət gətirən huriyə kobud şəkildə sataşmağa, əl-qol atmağa. Huri əvvəlcə mollanın zarafat etdiyini düşünür, ciddi reaksiya vermirdi. Molla getdikcə həddini aşmağa başladı. Huri bir neçə dəfə xəbərdarlıq etsə də, molla əl çəkmədi ki, əl çəkmədi. Axırda huri məcbur olub molladan şikayət etdi. Şikayət bir neçə instansiyayı keçəndən sonra gəlib Tanrıya çatdı. Tanrı qəzəblənib əmr etdi ki, mollanı onun hüzuruna gətirsinlər. Mollanı gətirdilər. Tanrı tərs-tərs onun üzünə baxdı, bir söz də soruşmadı (sifətindən xoşu gəlməmişdi), birbaşa cəza kəsdi: "Günahlarını yumaq üçün bir şans verilsin, son dəfə sınağa çəkilsin. İki günlüyünə yer üzünə göndərsin. Onu tanıya biləcək bütün insanlardan gizlin saxlanmalıdır. Ailə üzvlərini, qohum-əqrəbasını kənardan izləyə bilər, ünsiyyətə girmək isə yasaqdır".

Hökm oxunduqca mollanın rəngi qarı, haldan-hala düşürdü. Nəhayət hökm oxundu və molla suyu süzülmüş halda (bir tərəfdən də cəhənnəmə göndərilmədiyi üçün sevinirdi) otağına gəldi.

Düz gecə saat 12-də qapı döyüldü. Qara paltarda, başında qara əmmamə, uzunboylu, qorxuncsifətli, sərtbaxışlı, bədheybət bir nəfər içəri girdi. Molla eyməndi: "Cənnətdə də belə qorxunc sifətlər varmış, heç belə bilməzdim". Sonra o, sanki bir qədər məntiqlə düşüncəyə başladı: "Bir də ki, indi mənə burdan qovurlar, yola salmağa mələklər gəlməyəcək, hərhalda". İçəri girənin boynundan iri hərflərlə yazılmış kimlik vərəqi asılmışdı. Molla kimlik vərəqinə gözləti nəzər saldı - Əzrailin bacısı oğlu. Mollanı titrətmə tutdu. O, yer üzərində yaşayarkən, ömrünün sonuna yaxın zəngin həyat sürməyə, eys-ışrətə o qədər alışmışdı ki, artıq heç kimi saymır, heç kimdən qorxmurdu (ən azı, o özü belə deyirdi). Hətta son vaxtlar yaxın çevrəsində tez-tez təkrar etdiyi bir söz vardı: "Mən Allahdan başqa, heç kimdən qorxmuram, lap Əzrailin bacısı oğlu gəlsin". İndi birdən-birə Əzrailin bacısı oğlunu qarşısında görəndə az qaldı ki, qorxudan dili tutulsun. Əzrailin bacısı oğlu bunu hiss etdi və sakit səsle dedi: "Qorxma, mənim sənənlə bir işim yoxdur, mən Tanrının əmrini yerinə yetirməyə gəlmişəm. Getmək vaxtıdır". Əzrailin bacısı oğlu bu sözləri səmimi söyləmişdi. Çünki o, doğrudan da, əmr qulu idi və yalandan kiməsə hədə-qorxu gəlməyə ixtiyarı yox idi. Amma Mollaya elə gəldi ki, o bu sözləri xüsusi istehza ilə dedi. Molla öz-özlüyündə onun sözlərini belə qəbul edirdi: "Sənənin o qorxmuram dediyin Əzrailin bacısı oğlu mənəm, gəlmişəm. İndi gəl görüm, nə deyirsən". Molla beynindən keçənlərdən diksindi, qorxudan sifəti ölü sifətinə dönmüşdü, rəngi sapsarı saralmışdı.

Esiyə çıxdılar. Əzrailin bacısı oğlu qollarını yana açdı. Hər biri təxminən beş metr uzunluğunda iki qara qanad peyda oldu. O, mollanı sol qanadının altına alıb havaya qalxdı. Molla ürəyində düşündü: "Bu da sənə cənnət. Burda da hər şey elə yer üzündəki kimidir. Bax Əzrail özü oturub cəhənnəmə, oranı idarə edir, bacısı oğlu da cənnətdə at oynadır. Dünyanın işi be-

lədir də! Kaş bu Əzrailin bacısı oğlu ilə dost olaydım, bu qanadlara sığınib yaşamaq qiyamət olardı. Yer üzündə də belə deyil? Hərə birinin qanadı altında yaşayır. Mən kimin qızından əs-kiyəm ki? Bir geri qayıdım, onunla dostlaşacam". Ürəyindən keçən bu fikirlər onu yenidən bir qədər rahatlamışdı ki, Əzrailin bacısı oğlunun səsi mollanı fikrindən ayırdı: "Gəldik. Düz 48 saat sonra burda ol. Gecikmə, haaa!" Bu son iki söz elə bir intonasıya ilə deyildi ki, mollanı yenə titrətmə tutdu. Nəyə demək istədi, lakin udquna bilmədi, sözü boğazında qaldı. Əzrailin bacısı oğlu bir göz qırpmında yox oldu.

Molla dərindən nəfəs aldı. Hər yer qapqaranlıq idi. Öz-özünə: Guya ki, işıq gözüne gətirə bilməzdi, - deyə Əzrailin bacısı oğlunun dalınca deyini-məyindən də qalmadı. Qərara gəldi ki, gecəni burda keçirsin. Bir qayanın dibində uzanıb yatdı.

Molla obaşdan oyandı. Ətrafa nəzər saldı. Tanış dağlara, yaxınlıqdakı təpələrin döşündə bitmiş yabarı armud ağaclarına baxdıqca ürəyi açıldı. Bir qədər aralı hər tərəfi hündür şam ağacları ilə örtülmüş göl görünürdü. Gölün üstündə yenidən çıxmaqda olan günəşin al şəfəqləri qızarmaqda idi. Molla bu göldə keçirdikləri keflə məclislərini yadına saldı (onlar bu gölə xüsusi ad da qoymuşdular - "kef gölü"), "nə gözəl günlərimiz vardı" deyə köksünü ötürdü. Yağış çisələməyə başladı. Molla ətrafı götürən kəkotunun iyini içinə çəkmək üçün dizüstə çökdü, kəkotu tərəcəyinin dibindən bir kəklik pırlı ilə uçdu. Quşun iki bala-sı sarı dimdiklərini açıb-yumaraq cik-kildəşir, mollanın ötlü barmaqlarını dimdikləyirdi. Bu gözəllikdən zövq alan molla heyrətlə başını buladı. Sonra bir qədər aşağı endi - çaya tərəf. Hər ayağını bir daşın üstünə qoyub yaxşı-yaxşı yuyundu. Ayaqqabılarını, corablarını çıxartdı, şalvarının balağını dizinə qədər çırmaladı, bir daşın üstündə oturub ayaqlarını suya salladı. Suyun altında əl boyda qızılbalıqlar sanki bir-biriylə ötəşə durmuşdular, suyuxarı şütüyürdülər. Bu mənzərəni görəndə molla öz-özünə dedi: "Vallah, əsl cənnət elə bu dünyadadır".

Xeyli dincəldikdən sonra molla başladı kəndə tərəf getməyə. Kəndə yaxınlaşanda gördü ki, kənd yaman dəyişib. Kəndin girəcəyində üçmərtəbəli bir mağaza ucalırdı. O vaxtlar bunun yerində balaca, sarı bir dükan vardı. Dükançı öz dükanını tünd-sarı rəngə boyamışdı ki, hər kəsin diqqətini cəlb eləsin. Ona görə də, hamı o dükana "Sarı dükan" deyirdi. Molla kəndin içinə tərəf getdikcə yol elə bil saqqız kimi uzanırdı. Kənd kənd deyildi, sanki kiçik bir şəhəri xatırladırdı. Molla bütün kəndi dolaşdı. Hər tərəfdə əsasən ikimərtəbəli evlər tikilmiş, demək olar ki, hər həyətdə məşin vardı. "Cənnət" restoranı, "Cənnət" şadlıq sarayı, "Cənnət" çayxanası - hər yan cənnətə bəllənmişdi. Molla gülümsəyərək başını buladı və yenə təkrar etdi: "Vallah, əsl cənnət elə bu dünyadadır".

Molla gəlib öz evlərini zorla tapdı. Mollanın evi kəndin qəbiristanlığına yaxın bir yerdə, bir az da hündürdə yerləşirdi və o istiqamətdə sonuncu ev idi. O vaxtlar mollanın evi kəndin ən yaxşı evlərindən biri sayılırdı. Baxdı

ki, evləri elə o vaxtdan qalan evdir, ətrafdakı dəbdəbəli evlərin kölgəsində itib-batıb. "Dünyanın işinə bir bax, gör kimlər necə ev tikib. Mən burda olsaydım, ikimərtəbəli yox, lap üçmərtəbəli ev tikərdim", - deyə qəmli-qəmli başını buladı. Molla tərənin döşünə qalxdı, ordan evlərinin həyətinə seyr etməyə başladı. Yaşa dolmuş doğmalarını gördükcə ürəyi qubar elədi. Həyətdə tanımadığı uşaqlar da oynayırdılar, yəqin ki, nəvələri, nəticələri idi. Molla özündən asılı olmayaraq deyindi: "Allahım, mənə nə ağır cəza verdin, kaş mənə cəhənnəmə göndərəydin, bu dərdi verməyəydin". Ailəni uzaqdan izləyib yaxınlaşa bilməmək, illərlə həsrətini çəkdiyini insanlarla bu qədər yaxındaykən bir-birinə qovuşa bilməməkdən ağır dərd olarmı? Molla dözmək məcburiyyətində idi (ailə üzvləri ilə təmasda olmaması Tanrının hökmündə xüsusi qeyd edilmişdi). Molla göz yaşlarını saxlayamırdı, için-için ağladı.

Ürəyini boşaltdıqdan sonra bir qədər sakitləşdi. Artıq günortadan keçmişdi. Molla gördü ki, möhkəm acı. Fikirləşdi ki, bir yeməxanaya gedib yemək yesin. Birdən yadına düşdü ki, cibində pul yoxdur - Allah versin cənnəti, hər şey pulsuz idi. Burda isə pul-suz heç adama salam da verməzlər. Birdən ağına bir ideya gəldi. Fikirləşdi ki, bir ölü yeri tapıb getsin, qarnını yaxşıca doydursun. Soraqlaşa-soraqlaşa gəlib bir evə çıxdı. Mollanın vaxtında bu ev yox idi, yəqin ki, bu evin sahibi sonradan köçüb gələnlərdən idi. Baxdı ki, insanlar elə hey üç-üç, beş-beş axışib gəlirlər. Həyəti arı pətəyi kimi qaynayırdı. Xeyli sayda səliqəli geyinmiş, qalstuklu adamlar da var idi, yəqin ki, rayon mərkəzindən gəlmiş vəzifəli şəxslər idi. Molla fikirləşdi ki, rəhmətlik hörmətli adam olub, içəri girib bir tərəfdə sakitcə oturdu. Ətrafa göz gəzdirməyə başladı. Məclisdə bir nəfər də tanıdığı adam yox idi - molla bu dünyadan gedəli çox vaxt keçmişdi. Bir sözlə, nə molla kimisə tanıdı, nə də kimisə mollanı. Birdən mollanın diqqəti məclisin lap ayağında, qapının yanında oturmuş bir nəfər üzərində cəmləşdi. Molla diqqətlə baxdı, bu, o vaxtlar nəinki bu kənddə, ümumiyyətlə, bütün bölgədə ən "irəli-də gedənlər"dən idi. O qədər var-dövlət toplamışdı ki, gözü heç kimi görmürdü. Kənd camaatı ona Qıllı Hasan ləqəbi qoymuşdu. Hətta bir yas məclisində Qıllı Hasan məclisə gələndə "Fatihe"ni bir az gec verdiyinə görə hamının gözünlə qabağında mollanı təhqir etmişdi. Molla o zaman ona cavab verməmişdi, Qıllı Hasanla düşmənçilik etmək heç kimə xeyir gətirməzdi. Molla baxdı ki, Qıllı Hasanın üzünü tük basıb, sifəti qırıq-qırıqdır. Siqaret çəkən adamlar kimi, dişləri sapsarı saralmışdı. Əynindəki pencəyi və başındakı papağının da nimdaş olduğu görünürdü. Molla düşündü: "Ey dili-qafil! Bir zamanlar o, məclisə girəndə hamı az qalırdı ki, ayağa qalx-sın, həmişə məclisin başında oturardı, hətta çox məclislərdə başda xüsusi bir yer boş buraxılırdı ki, birdən Qıllı Hasan gələr. İndi heç ona tərəf baxan da yoxdur, ən hörmətsiz qonaq kimi qapının ağzında özüne zorla yer edib. Atalar yaxşı deyiblər: "Əvvəlin gəlin-cə, axırın gəlin".

(Davamı 9-cu səhifədə)

(Əvvəli 8-ci səhifədə)

Molla baxdı ki, bəzi adamlar ağızlarına maska taxıblar. Yanında oturan bir cavan oğlandan insanların nə üçün maska taxdıqlarını soruşdu. Oğlan həvəssiz cavab verdi: "Ağsaqqal, bütün dünya bu zəhrimar virusun əlində əsir-yesir qalıb, sən də insanlar niyə maska taxıb deyirsən. Hökumət qayda qoyub, ona görə də taxıblar. Kstati, sənin maskan yoxdur. Maska taxmayanları yüz manat cərimə edirlər, hər an polis içəri girib yoxlama apara bilər". Cərimə sözünü eşidəndə, cərimə verməyə alışmış olmayan (o, həmişə alırdı) molla canına vəlvələ düşdü. Üstündə yüz manat nədir, bir qəpik də yox idi. Molla oğlandan xahiş etdi: "Ay oğul, maskamı cənnətdə qoymuşam, eeeh, mən nə danışiram e, evdə unutmuşam. Zapas maskan olmaz ki?" Oğlan bic-bic qımışdı: "Odur bax, ağsaqqal, kiminsə maskası stolun üstündə qalıb, istəyirsən tax, narahat olma, bir şey olmaz". Molla oğlanın sözlərinə heç fikir də vermədi, işlənmiş maskamı taxıb oturdu. Molla süfrəyə göz yetirdi. İlahi! Süfrədə nə yox idi - üç-dörd növ xurma, təzə meyvələr, meyvə quruları, pomidor, xiyar, hələ reyhanlı çoban-salatını demirəm, göy-göyörti, müxtəlif pendir çeşidləri, şirniyyatlar, qoz, fıncıq, badam ləpələri, paxlava, şəkərbura, badambura, qarız, yemiş, meyvə şirələri, daha nələr, nələr... Bir sözlə, quş iliyi-can dərmanı - hər şey var idi. Bir-birinin dalınca isti yeməklər gəlməyə başladı - bozartma, qızartma, kələm dolması, yarpaq dolması, səbzəli plov. Məclisi

tündə olmayan bir şüşə gördü. Əlinə aldı. Bu nə möcüzədir - hacı arağı, bizim vaxtımızda belə şeylər yox idi. Baş molla onun təəccübləndiyi görüb, qımışaraq göz vurdu, yeni kefinə bax, hacı! Baş molla araqdan süzdü: "Allah mərhuma rəhmət eləsin, mömin adam idi, haram çörək yeməzdi, dilinə də bir qram içki vurmazdı. Yeri cənnətlik olsun". Molla göy-göyörtini qomalayıb fətirin içinə qoydu, üstünə də iki çeşid pendir düzdü, uzun bir dürmək düzəltdi. Molla dürməyi yeyə-yeyə, ağızını marçıldada-marçıldada kəkələməyə başladı: "Ay rəhmətliyin oğlu, nə cənnət, cənnət ki öz ayağı ilə bura gəlib".

Məclis qızıışmışdı. Elə bil yas məclisi deyil, toy məclisi idi. Deyən kim, gülən kim, zarafat edən kim, hündürdən telefonla danışan kim, bir sözlə, vur çatlasın! Molla da bu yemək-icməyi görüb hardan və nə üçün gəldiyini tamam unutmuşdu (əbəs yerə deməyiblər ki, "molla aşığı görəndə Quran yaddan çıxır"). Dalbadal iki-üç stəkan yenə vurdular. Birdən molla baş mollağa tərəf əyildi: "Sən öl, düz sözümdür, bura cənnətdən irəlidir ki, geri deyil". Baş molla tərs-tərs ona baxdı: "Ayıb deyil, hacı, bu nə sözdür, ordan gəlmisən, nədir?" Molla sanki höcətlə cavab verdi: "Bəli, ordan gəlmişəm. Amma oralarda mən belə bir şey görmədim". Baş molla baxdı ki, deyəsən, molla sayıqlayıb, sifəti də qıpqırmızı qızarıb. Fikirləşdi ki, yəqin, arağın təsirindəndir. O biri araqlar kimi olmasa da, hər halda, adı arağ idi. Yavaşca ona sarı əyildi: "Hacı, sən, deyəsən, bir az o məsələ, daha bəsdir, içmə". Molla şux səslə: "Əşi, bəri süz görək,

nə bilmirdi. Heç o qadının özü də, yəqin ki, mollağın ölümündən belə xəbərsiz idi. Molla bir yol maşını ilə həmin kəndə gəldi. Birbaşa tanışının evinə getdi. Arvad qapını açıb qonağı diqqətlə süzdü, deyəsən, tanıdı. Bir qədər çaşbaş halda, həm də narazı səslə dedi: "Bu sənəni? Gör neçə illər keçib, amma heç dəyişməmişən. Görəsən, ay hardan doğdu ki, sən bizi yada saldın. Bu vaxta qədər hardaydın, ay etibarsız?" Molla başa düşdü ki, zənni onu aldatmayıb, onun başına gələnlərdən arvadın xəbəri yoxdur. Özündən bir-iki şey quraşdırıb danışdı, arvadı inandırmağı bacardı. Arvad bir az naz-qoz edəndən sonra sakitləşdi. Molla baxdı ki, arvad lap qocalıb, əldən düşüb. Bir vaxtlar onun gözəlliyi dillərdə dastan idi, molla da onunla gəzdiyi üçün həmişə qürrelənirdi. Ancaq indi... Neyləyə bilirdi, gecələməyə yeri də yox idi. Molla: "Çünki, öldün dəyirmançı, çağır gəlsin, dən Korroğlu", - deyib gözünü yumdu, gecəni onun yanında keçirdi. Səhər qalxıb, yeməyini yedi, cibindən 50 manat çıxarıb arvada vermək istədi, sonra nə düşündü, nə düşünmədi, heç nə vermədən vidalaşdı çıxdı. Evdən çıxandan sonra molla elə bil yuxudan ayıldı. Dünən ölü yerində içdiyi arağ (hacı arağı olsa da), köhnə tanışının evində gecələməyi - bunların hamısı böyük günah idi. Axı o yer üzünə sınağa çəkilmək üçün göndərilmişdi. Zəhrimara qalasan səni, hacı arağı. Molla bilmirdi, neyləsin, özünü danlayır, söyür, ah-vay edirdi. Birdən fikirləşdi ki, hələ axşama qədər vaxtı var. Rayon mərkəzinə yaxın yerdə bir ziyarətqah

bir neçə gün müalicə olunsun. Bütün dost-tanış - hamı mollağın qayıtdığını eşidib, ziyarətinə gəlirdi. Çox çəkmədi ki, gəlib-gedənlərin hamısı öskürməyə başladı. Ətrafa hay-küy düşdü. Xəbər cənnətin baş loğmanına çatdı. Baş loğman xüsusi bir komissiya düzəltdi. Komissiyanın gəldiyi nəticə hamını silkələdi - cənnətə virus düşmüşdü və bu virusu buraya molla gətirmişdi. Xəbəri Tanrıya çatdırdılar. Tanrı Əzrailin bacısı oğlunu çağırırdı: "De görüm, nə baş verib?"

Əzrailin bacısı oğlu iki əlini döşünə qoydu, ədəb-ərkanla baş əyib sözü-nə başladı: "Tanrım, ey yerin-göyün sahibi, əmrinizlə onu yer üzünə apardım və hər dəqiqəsini izlədim. O verdiyiniz şansını tamamilə unutmuşdu. Bütün vaxtını ölü yerində, yemək-icməkdə keçirdi. Tanrım, bu adam az qalmışdı ki, Sizin sirtinizi faş eləsin, bir neçə dəfə yanındakılara cənnətdən gəldiyini söylədi. Amma xoşbəxtlikdən, yanındakılar onun bu sözlərini sayıqlama kimi qəbul edib, ciddi fikir vermədilər. Bu adama heç etibar etmək olmaz, Tanrım!. Bütün bunlar bir yana, o ailə üzvləri ilə görüşməyə də, Sizin əmrinizi pozdu, nikahda olmadığı bir qadınla görüşdü. Ən dəhşətlisi isə, Tanrım, o, yer üzündən cənnətə virus gətirib. İndi loğmanlarımız o virusun dərmanı üzərində işləyirlər". Tanrı Əzrailin bacısı oğlunu diqqətlə dinlədi, üzünü tir-tir əsən mollaya çevirdi və son qərarını verdi: "Əbədi cəhənnəm oduna atılsın!" Sonra Tanrı üzünü Əzrailin bacısı oğluna tutdu: "Elə edin ki, o virus cəhənnəmdəkilərə də yayılmasın. Dərman tapılana qədər üzünüzü

idarə edən baş mollağın səsi eşidildi: "Bismillahir rəhmani rəhim. Allah qəbul eləsin, çörək kəsin". Baş molla sözünü bitirən kimi hamı cumdu yeməyə. Molla da maskasını bir tərəfə qoyub iştahla yeməyə başladı. Adamlar yaman yaxın-yaxın oturmuşdular, hər tərəfdən bir əl uzanırdı. Bir neçə dəqiqənin içində süfrə boşaldı. Molla vurnuxmağa başladı, doymamışdı. Birdən başını qaldıraraq məclisi idarə edən baş mollağın stoluna baxdı. Baş molla təkcə oturmuşdu, başını sallayıb yeməyi ilə məşğul idi, hərdən bir də sakitcə məclisə nəzər salırdı. Molla baxdı ki, baş mollağın stolu o biri stollardan xeyli zəngindir. Ətrafdakıların başı yeməyə qarışmışdı, molla saymazayana ayağa qalxıb məclisin başına tərəf getdi. Baş molla cavan bir oğlan idi, özündən yaşlı, boylu-buxunlu, başında buxara papaq bir nəfərin ona tərəf gəldiyini görüb, ədəb-ərkanla ayağa durdu: Hacı, buyurun, əyləşin, - deyib molla stola dəvət etdi. Qulluq edənlər bunu görüb, tez təzə qab-qacaq qoydular, isti yeməklərdən gətirdilər. Adı stollardan fərqli olaraq, burda yemək çeşidləri daha zəngin idi. Qızılbalıq, nərəbalığı... Molla bir anlığa özünü cənnətdə hiss etdi. Amma birdən yadına düşdü ki, cənnətdə nərəbalığı, ümumiyyətlə, vermirdilər, qızılbalıq isə cəmi həftədə bir gün - cümə günləri verilirdi. Molla yenə düşündü: "Vallah, əsl cənnət elə bu dünyadadır".

Molla yaxşıca qarnını doydurdu, cürbəcür meyvə şirələrini əlinə alıb yerə qoydu - seçməkdə çətinlik çəkirdi. Birdən şüşələrin arasında onun heç vaxt görmədiyi və o biri stolların üz-

ay rəhmətliyin oğlu, sabah çıxıb gedirəm, bir də belə şeyi harda görəmə". Baş molla başını bulayıb bir stəkan da süzdü. Bu zaman xoşbəxtlikdən (baxır kimin üçün), kimsə baş mollağa əli ilə işarə edib "Fatihə" verməsini istədi. Baş molla hörmət əlaməti olaraq üzünü mollaya tutdu: "Buyurun, hacı, "Fatihə" verin". Molla bir stəkan dovğanı başına çəkib hortultu ilə içdi, ağızını silib: Yox, yox sən buyur, məclis sənindir, - dedi. Baş molla "Fatihə" verdi, məclis dağıldı. Ölüm yiyəsi yaxınlaşdı baş mollağa təşəkkür etdi, cibinə 300 manat pul qoydu. Mollağın gözü onun əlində qalmışdı. Bunu hiss edən ölü yiyəsi iki dəfə 50-lik çıxarıb mollaya uzatdı. Molla pulu öpüb, əvvəlcə gözünün üstünə, sonra da döş cibinə qoydu.

* * *

Artıq hava qaralırdı. Molla evlərinə tərəf gəldi, yenə tərənin döşünə qalxıb həyətlərini izləməyə başladı. Ayın işığı düz həyətlərinə düşürdü. Birdən birə mollağın üzündə xoş bir təbəssüm yarandı: "Tanrı həyətimizi işıqlandırır ki, doğmalarımı yaxşı seyr edə bilim". Molla özü üçün quraşdırdığı bu fikirdən xeyli rahatlaşdı, kefi yerinə gəldi, uzun müddət evlərinə tərəf baxdı, evdə son lampa sönənə qədər ordan ayrıldı.

Gecələməyə bir yeri yox idi. Əvvəlcə fikirləşdi ki, birinci gecə olduğu kimi, yenə gedib həmin yerdə gecələsin, birdən ağına gəldi ki, burdan təxminən 40-50 kilometr aralı bir kənddə onun bir qadın tanışını var idi. Molla burda yaşayanda tez-tez onun yanına gedib-gəlirdi. Fikirləşdi ki, onun o qadınla əlaqələri haqqında heç kim heç

var idi. O vaxtlar molla oraya tez-tez gedərdi. Birbaşa getdi həmin ziyarətqaha. Molla dünən ölü yerində "qazandığı" pula yaxşı bir qoç aldı, ordaca kəsdirdi. Özü də Quran oxuyub: Allahım, sən hər şeyi bağışlayansan, keç günahlarımdan", - deyib əti ordaki kasıb-kusublara payladı.

Artıq hava qaralmağa başlamışdı. Əzrailin bacısı oğlunun sözləri yadına düşdü - gecikmə, haaa!. Mollağın tükələri ürəşdi. Qərara gəldi ki, içini daha çox göynətməmək üçün heç evlərinə də getməsin. Birbaşa gəldi vədə yerinə. Oturub gözləməyə başladı. Edam cəzası verilmiş məhkum cəlladını gözləyərkən nə hisslər keçirirsə, molla da o hissləri keçirirdi. Bir az keçəndən sonra gördü ki, ürəyi bulanır, deyəsən, bir az hərərəti də var idi. Nə qədər yatmağa çalışsa da, gözlərinə yuxu getmədi. Qıllı Hasanın surəti gözlərinin önündən getmirdi. Molla elə bil ki illərdir yuxuda imiş, indi ayıldı. Düşündü: - Bu həyat mənə bir də verilseydi, mən bilirəm, necə yaşayardım. Ey kasıbın malına əl uzadanlar, özünü başqalarından üstün tutanlar, özünü başına gələcəklərdən xəbərsiz kimi aparıb, bu fani dünyanın eys-ışrətinə uyanlar! Bilin ki, Qadir Allah hamının əsl qiymətini bilir, hər şeyi görür. Allahım, mənə bircə şans da ver!

* * *

Vaxt tamam oldu. Molla cənnətə qayıtdı. Özünü yaxşı hiss etmirdi, nəfəs almaqda zorlanır, öskürürdü, hərərəti 39-a çatmışdı. Onu bu halda Tanrının yanına aparmaq olmazdı. Sahə loğmanını çağırırdılar. Loğman bəzi dərmanlar yazdı, məsləhət gördü ki,

nə də göndərin". "Narahat olmayın, Tanrım. O virusun əsl dərmanı elə cəhənnəm odudur", - Əzrailin bacısı oğlu cavab verdi. Tanrı "gedə bilərəm" işarətini verdi və Əzrailin bacısı oğlu ədəb-ərkanla baş əyib çıxdı. Tanrının hökmü dərhal yerinə yetirildi. O gündən bu günə molladan bir xəbər çıxmadı.

Bəli, oxucum! Allah Rəhmandır, Aqıldır, Adildir. O, hər şeyi bilir, görür, yerbəyer edir!..

* * *

Qəhrəmanımız dünyasını dəyişəndən sonra kənd ağsaqqalları yığılıb bir baş molla seçmişdilər. O, qonşu kənddən idi. Camaatın bir hissəsinin narazılığına baxmayaraq (keçmiş çox ürəkəçən deyildi, bir vaxtlar içki düşkünü olmuşdu), neyləmək olardı, ağsaqqallar belə qərara gəlmişdilər. Kənd ağsaqqallarından biri dilləndi: "Kim nə deyirsən, desin, molla Niyaz (qəhrəmanımızın adı Niyaz imiş) yaxşı adam idi. Xatasız qul olmaz, onun da xataları vardı. Amma, nə olursa-olsun, bütün məclislərimizi rahatca yola verirdi. Allah ona rəhmət eləsin, onun yeri cənnətdədir. İnşallah, siz də onu kimi kənd camaatının hörmətini qazanarsınız". Baş molla qürurla dilləndi: "İnşallah, inşallah! Sizin köməyinizlə, Allah mənə də molla Niyazın yanına getməyi qismət edər". Hamı birağzdan dilləndi: "Amin, amin!"

Uğur olsun, yeni baş molla. İnşallah, arzuna çatarsan. Qəhrəmanımız səni gözləyir.